

سازهای ابداعی

نگاهی به سازهای ابداعی شهر اراک

کوبستانی در میان آهن و دود

هوشنگ سامانی

-

■ کم نیستند سرزمین‌های خوش اقبالی که در قرن اخیر به دلایل ویژه اقتصادی یا سیاسی و اجتماعی، طوق شهری به گردن آویختند. آبادان، اراک، اهواز، کرج، شهرکرد و پاسوج از این دسته‌اند. از این میان یکی به دلایل افزون‌تری شانس بیشتری داشت که کارخانه‌های سنگین فلزی و شیمیایی را در خود جلیا داده است. اراک، امروزه خیلی به صنعتی بودنش افتخار می‌کند، در حالی که آدمیان به عنوان موجودات زنده و صاحب شعور در این موج صنعتی شدن، به چشم نیامدند در این ملغمه آهن و دود، انسان‌هایی نیز نفس می‌کشند که دستی بر هنر دارند تا یکی از مهم‌ترین تفاوت‌های انسان و حیوان بیشتر به چشم آید. آدم‌هایی که اگر در هر جامعه‌ای نباشند، تمدن‌های شهری به ابعاد فرهنگی مزین نمی‌شوند.

احسان طیبی به همراه یک دستیار نیمه حرفه‌ای، مرکزی پرچنب و جوش در زادگاهش ایجاد کرده و بیشتر سازهای کوبه‌ای ایران و جهان را تولید می‌کند. دایره فعالیتش از تولید سازهای معمول گذشته و متناسب با نیازهای هنرچویان دست به ابداعاتی نیز زده است. طراحی و ساخت یک ضرب زورخانه با شکلی بسیار متفاوت، از این جمله‌است.

این ساز که شباهتی به پیکره ماهی دارد، به هنرچویان ریزاندام و از جمله خانم‌ها امکان می‌دهد، به راحتی بر آن سوار شوند و بدون تحمل وزن سنگین یک ضرب زورخانه، به نواختنش بپردازند. ضرب زورخانه به دلیل قطر زیاد و سنگین بودنش، برای همه هنرچویان قابل استفاده نیست و چه بسا یک نوجوان علاقه‌مند حتی نتواند آن را بلند کند.

ساز غیرایرانی spring drums که نام توفان بر آن نهاده‌اند، در سال‌های اخیر وارد برخی گروه‌های موسیقی نوگرا شده است. معمولاً صدای افکتیو از آن می‌گیرند ولی احسان طیبی کارهای دیگری هم بلد است، به‌ویژه آنکه تغییراتی نیز در ساختمانش ایجاد کرده است.

ساز زنبورک به طور مشخص در میان هموطنان ترکمن رواج دارد. وقتی نوجوان بودم، نمونه‌های

زیادی از آن در بساط خنزرینزری‌ها بود که امروزه دیگر نمی‌بینم. زنبورک همچنین در آسیای میانه به عنوان یک ساز در موسیقی کاربرد دارد. احسان طیبی چون نمی‌توانسته بادهانش این ساز را بنوازد، به فکر افتاده تا چیزی بسازد جایگزین آنکه البته کارکردهای افزون‌تری هم داشته باشد. در نتیجه این زنبورک ابداعی بدون اینکه در دهان قرار بگیرد، همان صدای زنبورک دهانی را تولید می‌کند و چیزی‌کم‌چیزتر.

در نمونه دیگری وی، با باریک ساختن کمتر دهم‌ا، این امکان را پدید آورده تا هنگام نواختن، نوازنده بتواند ویبراسیون روی پوست ایجاد کند. همانند فشار خرک تار روی پوست و غیره. از همه جالب‌تر، ساخت یک دایره کاملاً من‌درآوردی است که هیچ شباهتی به دایره ندارد ولی عجیب صدای دایره‌های مختلف نواحی ایران را تولید می‌کند. دوست گرامی کیوان پهلوان که چندین آلبوم دایره‌نوازی نواحی سرتاسر ایران را توسط موسسه‌آوای باربد انتشار داده است، بی‌گمان از دیدن این دایره ناپایره تعجب خواهد کرد. مهم نیست شما خراسانی هستید یا آذری یا بختیاری. متناسب با عادت موسیقایی فرهنگ خود می‌توانید طباب‌های این ساز ابداعی را شل و سفت کنید و صدای همان دایره‌ای را بشنوید که نیاکان تان شنیدند. طیبی، نام این ساز را دلنواز گذاشته که البته یک نام شاعرانه است و مشخصه‌ای از عملکرد آن را بازتاب نمی‌دهد.

از دیگر سازهای ساخت طیبی، سازی شبیه دهلک در کرمان، سیستان و بلوچستان خودمان است که در فرهنگ هندی «مردانگا» Merdanga نام دارد. طیبی نیز آن را دقیقاً براساس مردانگای هندی ساخته و معتقد است باوجود شباهتش به دهلک ایرانی، صدای خاصی دارد که تنها در جغرافیای هندوستان قابل بررسی است.

شرط خوانندگی داشتن گوش موسیقایی است

رحمت‌الله حسینی

عکس: مه‌ری توسلیان

چندسال بعد نیز به دلیل عدم استقبال مردم یا اقبال عمومی سرخورده شده و خوانندگی را رها می‌کنند.

■ **همان‌طور که می‌دانیم داشتن یک معلم صداساز خوب، یکی از ملزومات فراگیری در این رشته است.** چه فاکتورهایی برای شناسایی یک مدرس صداساز خوب لازم است؟

یک معلم صداساز باید اطلاعات کاملی راجع به آناتومی بدن به‌خصوص حنجره و سیستم تنفسی داشته باشد. خود نیز باید الگوی مناسبی از صدا باشد. من معتقدم برای فراگیری بهتر این فن باید یک هنرجو خانم پیش استادی خانم و یک هنرجوی آقای پیش استادی آقا و ترجیحاً در محدوده صوتی خویش درس بگیرد. یک معلم خوب باید بتواند نقض‌ای صدای هنرجو را دریافته و با بیانی ساده و روان راهکار مناسبی برای رفع آنها به هنرجو ارائه کند. در تدریس نکته‌بین و نکته‌سنج بوده و با نوازندگی پی‌آو آشنا باشد.

■ **بعضی از معلمان در کلاس‌شان با نواختن گیتار از هنرجو می‌خواهند قطعه‌ای را که او می‌خواند تقلید کنند آیا این شیوه آموزش صحیح است؟!**

خیر، به هیچ‌وجه. ببینید برای هنرجوی مبتدی دشوار است که از یک گیتار صدا بگیرد تا یک پیانو. پیانو غالباً یک ساز همیشه کوک است و فرکانس‌های دقیق و تمیزتری از نت‌ها را اجرا می‌کند اما گیتار با دمای هوای کلاس یا زیاد نواختن، کوک خالی می‌کند و نت‌هایی فالش و غیر دقیق ارایه می‌دهد که می‌تواند برای گوش هنرجو مضر باشد. من تاکنون شیوه تدریس آواز با گیتار را در هیچ کجای دنیا ندیده و شنیده و در هیچ کتلی مطالعه نکرده‌ام! این راه بگویی که کار کردن روی یک قطعه آوازی قبل از آموزش تمرینات نفس‌گیری صحیح، شناخت اندام‌های گفتاری و صوتی، غیر از آسیب رساندن به حنجره، نتیجه‌ای در بر نخواهد داشت و قطعاً این روشی غیرعلمی و غیر حرفه‌ای است. متأسفانه در کلاس‌های آواز پاپ بیشتر شاهد این‌گونه کار کردن هستیم تا استادان کلاسیک، که از مجراهای آموزشی درستی عبور کرده‌اند و صاحب یک متد تدریس کارآمد هستند.

■ **بعضی‌ها فکر می‌کنند صداسازی کلاسیک فقط مختص به سبک کلاسیک است، یعنی مثلاً یک خواننده پاپ باید پیش یک استاد صداساز پاپ برود، آیا این درست است؟** خیر، صداسازی کلاسیک اصولی‌ترین متد صداسازی در جهان است، همواره شاهد هستیم که خوانندگان درجه‌یک غربی قبل از پرداختن به شیوه خوانندگی پاپ از دوره صداسازی کلاسیک بهره می‌برند تا در آرایه صدایی بهتر توانمند ظاهر شوند (مانند خلم مارپا کری). در کل صداسازی کلاسیک یک پایه و پیش‌نیاز برای پرداختن به تمامی مکاتب آوازی است.

■ **چه آینده‌ای برای افرادی که دوره‌های صداسازی را می‌گذرانندمتصورهستید؟**

بستگی دارد که خود هنرجو به چه هدفی یا به کلاس صداسازی گناشته است. اما در کل اگر هنرجویی پیگیر و به واقع علاقه‌مند باشد علاوه بر مشورت با من از استادان دیگر هم بهره خواهد برد. مثلاً دوستانی که هدف‌شان تولید قطعه در بازار پاپ ایران است با معرفی به یک شاعر، آهنگساز و تنظیم‌کننده خوب به تولید اولین اثرشان مشغول می‌شوند و مسیرهای مختلف را برای جذب مخاطبان خود می‌پیمایند و این راه را ادامه می‌دهند تا تولید آلبوم، کنسرت و کلیپ که البته از محدودیت‌های موجود برای جوانان و دشواری‌های معرفی خود به جامعه و کسب مجوزهای وزارت ارشاد نباید غافل شد!متأسفانه این مسیر معرفی هم اکثراباثت سرخوردگی آنان می‌شود. خوانندگان علاقه‌مند به ژانر موسیقی سنتی هم به همین شکل، پس از معرفی به استادی در این رشته با آموختن دستگاه‌ها، گوشه‌ها و ادوات تحریری و راهنمایی‌های استاد مزبور طی طریق خواهند کرد. خوانندگان علاقه‌مند در حوزه کلاسیک هم به طور معمول جذب گروه‌های کر شده یا با مهاجرت به کشورهای غربی برای ادامه تحصیل اقدام می‌کنند و در گروه‌های اپرا کلاسیک غربی شاغل می‌شوند. درباره خانم‌ها هم باید گفت به دلیل محدودیت‌ها اکثراً جنب گروه‌های کر می‌شوند. پیرامون معرفی جوانان دوره‌دیده البته رسانه‌های جمعی چون صداوسیما هم خود می‌تواند سکویی باشد که متأسفانه که‌گاه با معرفی صداهای غیرعلمی باعث لغزش جوانان در انتخاب الگوهای صدایی مطلوب می‌شود.

■ **جایگاه صداسازی در ایران کجاست و آیا تا امروز مورد استقبال جویندگان رشته آواز قرار گرفته است؟** متأسفانه به صداسازی خیلی جدی پرداخته نمی‌شود، در صورتی که اساسی‌ترین قسمت رشته آواز است، حتی تاکنون در کلاس‌های آواز کلاسیک می‌بینیم که بیشتر وقت هنرجو در کلاس، به خواندن قطعات آوازی کلاسیک و جمع‌آوری رپرتواری سنگین می‌گذرد و تنها دقایقی به صداسازی اختصاص می‌یابد. باید بگویم شاید خواندن این قطعات به خواننده کمک

«محمدرضا صادقی» خواننده باریتون و سولیست ارکسترسمفونیک تهران:

شرط خوانندگی داشتن گوش موسیقایی است

بله، آقای بهزاد عبدی- که از آهنگسازان خوب زمانه ماست- به من پیشنهاد حضور در این کارها را دادند و من وقتی فضای کلی کار را شنیدم علاقه‌مند شدم تا توالمندی آواز کلاسیک را در زبان زیبای فارسی تجربه کنم. جان بیشدین به عروсок پارچه‌ای «میر تومان مغول» برایم تجربه جالبی بود و اخیراً هم شنیدیم که اپرای حافظ روی صحنه رفته که متأسفانه با اینکه من از صداهای تاثیرگذار در اپراهای قبلی بدم هنوز به طور رسمی دعوتی به جهت بازدید از این نمایش از من به عمل نیامده‌است!

■ **پیرامون همکاری با دکتر محمد سریر توضیح دهید. آیا اثر تازه‌ای به همراه ایشان در دست تولید دارید؟**

دکتر محمد سریر پس از استاد نوری دومین استادی هستند که در مسیر موسیقیم بسیار تاثیرگذار بوده است. حقیقتاً شاید اگر آموزش‌ها و حمایت‌های پدرانه دشان نبود به نقطه درخشان فعلی نمی‌رسیدم. در این راه تا به دشواری‌هایی برمی‌خوردم ایشان مشوق من می‌شدند و مرا به ادامه راه دلگرم می‌کردند. من و دکتر سریر به طورجدی از سال۸۱ با تولید چند قطعه «به خاطر پرنده‌عاشقانه از ز ناب، پویم سمفونی آب و…» همکاری‌مان را شروع کردیم. همچنین تیتراژ پایانی فیلم: «زدواج به سبک ایرانی» با شعری از مرحوم فریدون مشیری و آوازی پی به نقایص زمینه‌ای صدای خود برده بنابراین تصمیم می‌گیرد تمرینات بیسیک صداسازی را از سرگیرد. البته در این بین هستند استادانی که کار خود را به درستی پیش می‌برند.

■ **شرایط حال حاضر موسیقی آوازی در حوزه پاپ را چگونه ارزیابی می‌کنید و در چنین شرایطی می‌توان یک خواننده متعهد به موسیقی فاخر باقی ماند؟**

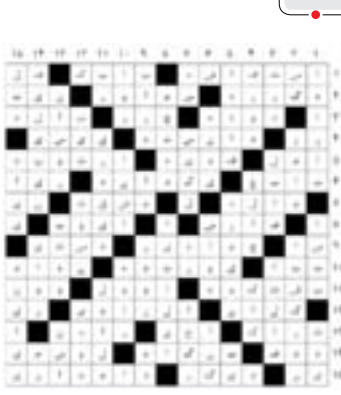
به سه دلیل هجوم مأمور‌ها، سرعت انتقال داده‌ها در این شاخه از موسیقی در اینترنت، سردرگمی بدی برای مخاطبان به‌خصوص جوانان ایجاد شده است، به طوری که تمیز دادن یک موسیقی فاخر از غیرفاخر برای آنها کار مشکلی است. من این اتفاقات را خوشایند نمی‌بینم. گاهی اوقات هم خواننده از مجرای درست و سالمی عبور می‌کند اما به دلیل فشارهای موجود در جامعه و همین درهم‌ریختگی تولیدات، مجبور به تغییر مسیر صحیح می‌شود و در این غرقاب، جریان آب برای او تصمیم می‌گیرد. شاید باید توسط استادان صاحب‌نام در کشور یک بررسی کلی و یک آسیب‌شناسی جدی بشود و راهکار مناسبی برای حل این مشکل ارائه شود.

■ **شما در اپرای عروسکی مولوی هم حضور داشتید، اگر امکان دارد راجع به این تجربه کمی توضیح بدهید؟**

افقی:

۱- موسسه امداد جهانی- مأمور انتظامی در قدیم ۲- از الفبای انگلیسی- بی‌همتا- مغلوط کردن ۳- پیام آسمانی- زادگاه نیما- هیات معتمدین مساجد ۴- خاکستر- اول صبح- تنظیم ۵- چاه جهنم- شراره آتش- قوم آتپلا- صفحات معروف اینترنتی ۶- به‌دنیا آوردن- از پسران سام- به‌جوش آمدن ۷- عهده‌فروش- شیلگاد- صدمتر مربع ۸- منصوب به عیسی- پول کشور ایتالیا- اسقف ۹- سخن بی‌برده- صاف‌کننده چروک پارچه- ستنز ۱۰- شاگردانه قدیم- از توبع کاشان- پرنده دریاچه ۱۱- گریزحیوان- جوی آب- از نام‌های پیامبر اسلام (ص)- گوسفند ماده ۱۲- پسوند شباهت- چیزی را در تصرف خودداشتن- سوال ۱۳- زنده شدن مردگان در روز قیامت- فریاد مهیب- گل کرشمه ۱۴- دارایی کسی- مجمع الجزایر میان آمریکای شمالی و جنوبی- هرگز نه عرب ۱۵- کشورهای آمریکای شمالی- جزیره خلیج‌فارس

حل جدول

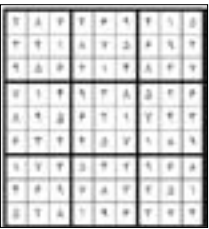
سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای دهدهای بی تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

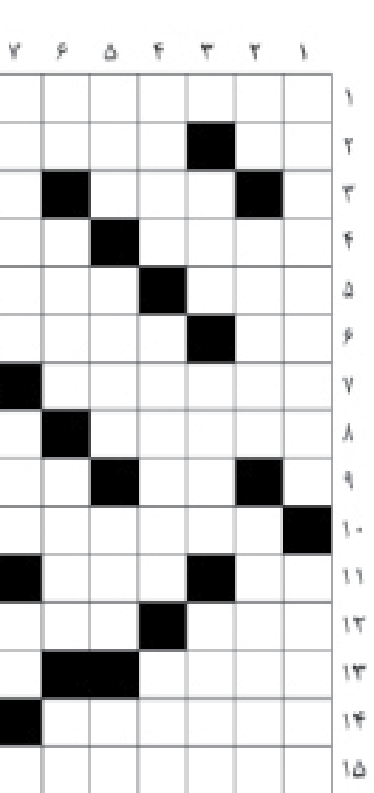

سودوکو ۶۰۰

حل جدول سودوکو ۵۹۹

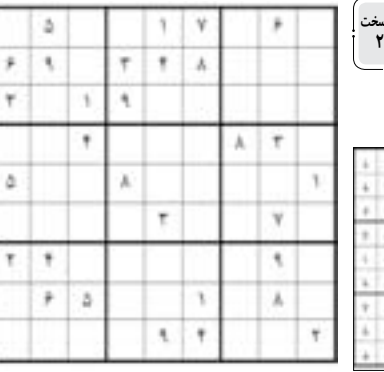
عمودی:
۱- فیلمی از کیومرث پوراحمد- هدیه به عروس ۲- ژنرال جنگ‌های انقصال- وسطی- مدارا و همراهی ۳- نهنگ- طاق ویران شده عهد ساسانی- خواب شیرین ۴- بی‌اندازه- نوعی عطر خوشبوکننده- راز نهفته ۵- اخلاق بد- امر به آسودن- واحد مقاومت الکتریکی- می‌دهند تا رسوا کنند ۶- نشانه مفعولی- بوی افروخته- قلعه و حصار- شهر توت ۷- مطرب- پارچه کهنه- زیر پا مانده ۸- سخنور و شاعر نابینای

قانون‌های حل جدول سودوکو:

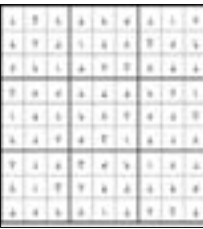
۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

سودوکو سخت ۲۵۰

حل جدول سودوکو سخت

ادامه از صفحه ۱۰

تصویر جان/جان تصویر

در گذر زمان، روایت‌گری و قصه‌گویی، با برگذشتن از چارچوب‌ها و انگاره‌های مطلق‌اندیش کلاسیک، از منزلگاه و سامانه ثبات و تمرکز و قطعیت، به وسعت بی‌سامان تزلزل و واپاشی و تردیدافکنی رسید و این‌گونه بود که سینما ساحت‌های دیگری از آفرینش‌گری را تجربه کرد که تابع منطق و حتی خیال مرسوم و متعارف نبودند. مرادم لزوماً سورئالیسم یا فیلم‌های فانتزیک نیست.

از تجربه‌هایی سخن می‌گویم که بنیادشان بر نژندی و اه‌زم‌گسختگی است و گرایشی به استقرار و ثبات و نقطه‌ای مشخص و عینی برای تمرکز دراماتیک ندارند؛ تجربه‌هایی که گرداگرد یک «چیز» ناموجود شکل گرفته‌اند؛ از «سال گذشته در مارین‌باد» (آلن رنه) تا «جاده ماله‌لاند» (دیوید لینچ) و... . منطق یا درست‌تر بگوییم بی‌منطقی «خواب» شاید مناسب‌ترین توصیف برای کیفیت

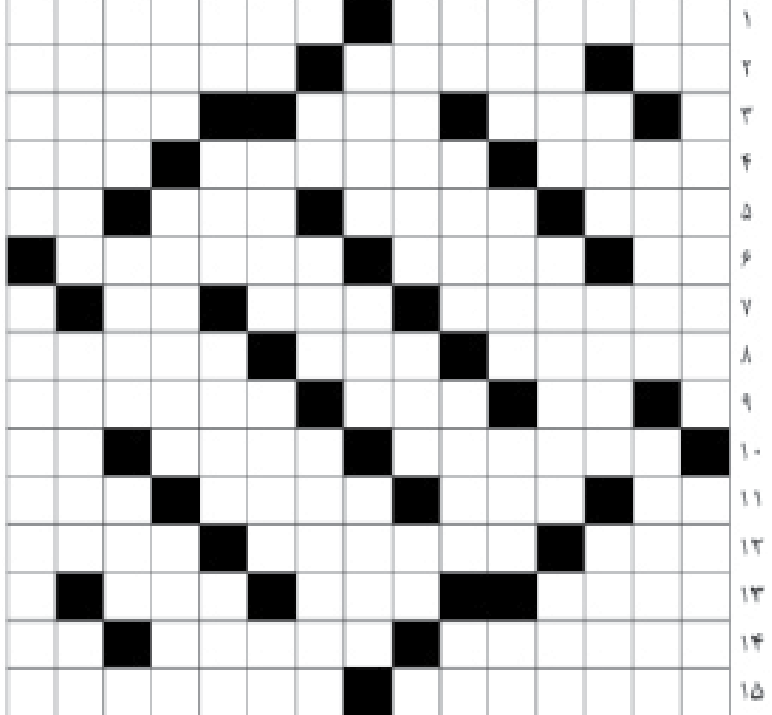
ماشین کار

همنشینی و پیوند درون‌متنی خردم‌خدادهای چنین فیلم‌هایی است. ردپای این صردروایت را می‌بگیریم تا «سگ اندلسی» (لوپیس بونوئل) هم می‌توانیم عقب برویم، از این‌روستاست که این شیوه از روایتگری را نمی‌توان زمان‌مند دانست؛ بیشتر کیفیتی است که حاصل حرکت در سطحی جدا از منطق و علیت است.

سینما به دلیل سرشت رسانه‌ای و فراگیر بودنش، همواره محل تعمق و کنجکاوی حوزه‌های گوناگون اندیشه بوده است. ژیل دولوز (فیلسوف) در تحلیل گسترده‌اش بر سینما به کالبد و روان هم نقبی می‌زند؛ و از خستگی تن و دوگانگی دنیای درون و بیرون (نسبت به مغز انسان) می‌نویسد و در سوی دیگر، دیوید کراننبرگ (فیلمساز) نظریه‌های مربوط به کارکرد جسم و عینی می‌بخشد. از نظر تا عمل، سینما قلمرو مناسبی برای تصویر و تحلیل انسان و به تبع آن مقوله پیچیده و جذاب «روان» است.

یونان- صدای گربه- پایتخت غنا ۹- استوار ساختن- پل- گهگاه، اتفاقاً ۱۰- دومین دورقمی- خواش‌های نفسانی- تعمیر- بالا رفتن حرارت بدن ۱۱- واحد سیگار- شب گذشته- از نام‌های امام زین‌العابدین- جدید فرنگی ۱۲- از الفبای یونانی- اجداد- واحد طول ایتالیایی ۱۳- از حروف مقطعه قرآن- سلام- سرحد ۱۴- پایتخت میانمار- نام همسر سلیمان- حی حس ۱۵- جمع مطلب- کنایی از سامرست موام

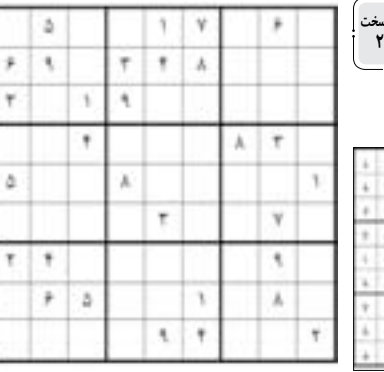
حل جدول

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

سودوکو سخت ۲۵۰

حل جدول سودوکو سخت

